

תרומה או תצווה

קיום מצוות מתוך מוטיבציה פנימית לעומת "גדול המצווה ועושה"

אריה ארזי (arye.arzi@biu.ac.il)

ארבע פעמים בתלמוד¹ מופיע הכלל האומר "גדול המצווה ועושה" (יותר) ממי שאינו מצווה ועושה². המקור מופיע במסכת קידושין אגב דיון בשני סיפורים. האחד הוא הסיפור הידוע על הגוי דמא בן נתינה מאשקלון שסירב למכור לחכמים אבן לאפוד כדי לא להעיר את אביו. הגמרא מביאה את הסיפור כשבח לגוי, ואז מעיר במקום רבי חנינא "ומה מי שאינו מצווה ועושה כך, מצווה ועושה על אחת כמה וכמה, דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה". מייד בהמשך מובאים דברי רב יוסף שהיה עיור. רבי יוסף סבר ששכרו גדול מאחר והוא מקיים גם מצוות-שלדעת רבי יהודה- הוא פטור מהם, אבל לאחר ששמע את דברי רבי חנינא הוא קיבל אותם, וחיפש מי שסובר בניגוד לדעתו של רבי יהודה. דהיינו הוא רצה לקיים מצוות פְּמָצָה ולא כמתנדב כי זו מעלה גדולה יותר.

נושא זה חוזר בתלמוד הבבלי עוד שלוש פעמים: במסכת בבא קמא (דף פ"ז, עמוד א') מובאים פעם נוספת דברי רב יוסף (שהובאו לעיל) והסברו "דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי" שתרגומם: "שאם אני פְּמָצָה במצוות שכרי גדול יותר".

במסכת עבודה זרה (ג ע"א), מדובר בשבחו של גוי העוסק בתורה, ואומרת הגמ' שם "הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה - הרי הוא ככהן גדול" אלא לומר לך שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה, דאמר רבי חנינא: גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה". קטע זה מובא פעם נוספת בשינויי נוסח קלים ביותר גם בתלמוד בבלי, מסכת בבא קמא (ל"ח, ע"א). גישה זו אומרת כי העושה מתוך ציווי הוא גדול בהשוואה למי שעושה מעצמו ללא ציווי, דהיינו מתוך מוטיבציה פנימית.

הַנְּעָה, ובלועזית מוטיבציה, היא מכלול התהליכים אשר מעוררים, מכוונים ומשמרים את ההתנהגות האנושית לעבר מטרה מסוימת. מוטיבציה היא תהליך פנימי המתרחש בתוך הפרט. אותו כוח שמביא עמו את הכוונה לבצע פעולה ואת ההתמדה בביצועה³.

נושא המוטיבציה בפעילות אנוש הוא נושא חשוב ונחקר רבות בדיסציפלינות של מדעי החברה, בניהול, פסיכולוגיה, וחינוך, ויש תיאוריות רבות העוסקות בכך. אחת התיאוריות הנקראת תיאורית ההכוונה העצמית (Self-Determination Theory בראשי תיבות: SDT) עוסקת במוטיבציה חיצונית ומוטיבציה פנימית⁴. מוטיבציה פנימית היא תחושה של **חירות האדם** המבצע את הפעולה, אוטונומיה שיש לו על רצונו החלטותיו ומעשיו.

¹ תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף ל"ח, עמוד א'
תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, דף ג', עמוד א'
תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף פ"ז, עמוד א'
תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף ל"א, עמוד א'
בשני המקורות האחרונים מושמטת המילה "יותר" מהכלל,

² להלן בעיון זה יקרא בקיצור "הכלל"

³ ויקיפדיה

⁴ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American psychologist, 55(1), 68
ראיין, ריצ'ארד ואדוארד דסי. "מוטיבציה פנימית ומוטיבציה חיצונית: הגדרות קלאסיות וכיוונים חדשים". הד החינוך, גיליון 7, כרך פ"ה. תמוז תשע"א, אוגוסט 2011. עמ' 62-68.

מוטיבציה פנימית הינה התנהגות הנעתית שמטרתה עשיית דבר משום שהוא מעניין או מהנה. במעשה הנעשה מתוך מוטיבציה פנימית, העניין הוא בפעילות עצמה-ביצוע פעילות לשם הסיפוק הגלום בה, ולא לשם תוצאות אחרות, כאשר האדם מונע לפעול למען ההנאה שבדבר ולא עקב תמריצים, לחצים או תגמולים חיצוניים כלשהם. ניתן להגדיר את המוטיבציה הפנימית במונחי העניין שהמטלה מעוררת או במונחי סיפוק שהאדם מפיך מביצועה. זו התנהגות רצונית ומלווה בתחושה של חירות ואוטונומיה.

לעומת זאת מוטיבציה חיצונית הנה התנהגות הנעתית שמטרתה להגיע לתוצאה מובחנת כל שהיא למשל השגת גמול קונקרטי או הימנעות מעונש, והיא מלווה לעיתים בתחושות של לחץ ושליטה חיצונית שאינן מייצגות את ה"עצמי". זו מוטיבציה שבאה ממקור חיצוני. לפי תיאוריה זו - שיש לה השלכות מעשיות לתחומים רבים כמו חינוך ניהול ספורט ועוד – הרי שיש עדיפות ברורה לביצוע פעילות מתוך מוטיבציה פנימית.

במבט ראשון נראה כי תאוריה זו מנוגדת לגישת ה**כלל**, המתארת במילה **גדול** את מי שעושה דבר מתוך מוטיבציה חיצונית של ציווי, בהשוואה למעשה הנעשה מתוך מוטיבציה פנימית. במאמר זה נבקש להבין את הטעם ל**כלל**, ולראות אם וכיצד יש סתירה בין ה**כלל** לתאוריית SDT.

בפירושם למסכת קידושין, (דף לא עמוד א.) אומרים בעלי התוספות כך " נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח", ובמקום אחר "מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו" (ע"ז שם). לדעתם מוטיבציה הנובעת מקיום מצווה עולה על זו הנובעת מרצון פנימי, והסיכוי להשלמת המעשה הנעשה כמצווה גדול יותר ממעשה וולונטרי כיון שהמחויבות עקב המצווה גדולה יותר. בעלי התוספות לא הכירו כמובן את תאוריית ה SDT, אבל עמדתם מנוגדת לתיאוריה זו.

המלבי"ם⁵ רואה ערך בקיום מעשה דווקא מתוקף היותו מְצָנָה ולא בגלל מוסר טבעי של האדם. אומר המלבי"ם " וזה שכתוב וצדקה תהיה לנו ר"ל שתהיה לנו כמצוות שבין אדם למקום, וזה ע"י שנשמור לעשות את כל המְצָנָה הזאת לפני ה' א-להינו, שנעשה המשפטים לא מצד חיוב השכל רק מצד אשר צָנָנו ". המלבי"ם לא מנמק את עמדתו, מכל מקום גם עמדתו מנוגדת לתאוריית ה SDT.

הריטב"א⁶ בפירושו על הגמ' באותו מקום נותן שני טעמים שונים. האחד "פירשו רבותינו ז"ל טעם הדבר, שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה, וזה אין שטן מקטרגו, ולפום צערא אגרא". לפי זה המילה גדול אינה מתייחסת למעשה אלא לשכר. בגלל שהמאמץ הנפשי הנדרש כדי לעשות מעשה כציווי, גדול מזה הנדרש למעשה בהנעה עצמית, אז השכר יהיה גדול יותר זהו שכר המצווה.

גם הגר"ח שמולביץ⁷ נוקט בגישה מאד דומה ואומר " ונראה הביאור בזה, שבאמת עיקר הקושי של האדם בקיום המצוות נעוץ בכך שהוא מְצָנָה, ועליו לעשות מפאת ההכרח, ואין חכמה ואין עצה ואין תבונה, אלא הוא משועבד לקיים את אשר הוא מְצָנָה, וההכרח קושי גדול הוא לאדם... ". לדעתו ההכרח החיצוני לעשות את המְצָנָה מהווה קושי גדול לְמְצָנָה, ואם בכל זאת בוצע מעשה המְצָנָה בדרך הראויה אז מעשה זה גדול יותר. בהתאם לשני ההסברים (הריטב"א והגר"ח שמולביץ) לא רק שאין סתירה בין תיאורית ה SDT ל**כלל**, אלא שאפשר למצא אפילו התאמה. גם לפי תאוריית ה SDT ביצוע פעולה ממוטיבציה חיצונית יכול להיחשב כקשה יותר כי האדם בפנימיותו לא שש לעשותו ונדרש מאמץ גדול יותר.

בהמשך נותן הריטב"א טעם נוסף" ורבינו הגדול ז"ל (הכוונה לרמב"ן) פירש שהמצוות אינן להנאת האל יתברך המצווה, אלא לזכותנו, ומי שהוא מְצָנָה מקיים גזירת המלך, ולפיכך שכרו מרובה יותר מזה שלא קיים מצות המלך. מכל מקום אף הוא ראוי לקבל שכר, שהרי מטוב לבב וחסידות הכניס

⁵ דברים ו, כה.

⁶ רבי יום טוב בן אברהם אשכנזי בן העיר סביליה (1250–1330) היה מגדולי רבני ספרד בתקופת הראשונים,

⁷ היה ראש ישיבת מיר נולד בתרס"ב ונפטר בתשל"ט. דבריו מובאים בשיחות מוסר, מאמר עבד ה' (א).

עצמו לעשות מצוות השם יתברך. גם כאן הריטב"א מדבר על שכר גדול ולא על איכות המעשה ומכיוון שכך אין כאן סתירה לתיאורית הSDT. התיאוריה והכלל מדברים על שני דברים שונים הווי אומר התיאוריה עוסקת באיכות המעשה והכלל עוסק בגודל השכר על המעשה.

הר"ן⁸ נותן שלושה טעמים להצדקת הכלל: המשותף לכל שלושת נימוקיו הוא שגדול -הוא השכר ולא עצם המעשה. בפירושו הראשון -הדומה לפירוש הראשון של הריטב"א- הוא מתייחס לשכר המרובה של המצוה שנלחם לא בשטן אלא ביצר הרע כדי לקיים את מעשה המצוה. נימוק זה עולה בקנה אחד עם תאוריית הSDT כפי שהוסבר לעיל. בנימוקו השני הוא טוען ששכר ניתן רק למי שמקיים את רצון הקב"ה על ידי קיום המצוה, לו בלבד מגיע שכר אלוקי. בנימוקו השלישי הוא אומר שהקב"ה נתן לעמו מצוות כדי לזכותם בשכר וממילא מי שלא מחויב לא מקבל שכר ובלשונו " נמצא שכלל התורה היא כדי לזכות את ישראל. וכיוון שכן, גדול המצוה ועושה, שזה רצה ה' יתברך לזכותו, וזה לא זיכהו". נמצא גם כאן שלפי נימוקי הר"ן אין סתירה בין תאוריית הSDT לכלל. התיאוריה והכלל מדברים על שני דברים שונים, התיאוריה עוסקת באיכות המעשה, והכלל עוסק בשכר.

הרב אברהם סתיו⁹ מציע הסבר מדוע השכר של המצוה גדול יותר. לדעתו לשכר יש שני מרכיבים: מרכיב אחד הוא שכר על עצם קיום המעשה. לדוגמה יהודי וגוי שנתנו צדקה, או עשו מעשה מצווה אחר של בין אדם לחברו. על עצם המעשה מגיע שכר זהה לשניהם, זה המרכיב הראשון בשכר. המרכיב השני הוא שכר על עשיית רצון הקב"ה על ידי קיום מצווה שהוא יתברך ציוונו. ברור ששכר כזה יינתן רק למי שביצע את המצוה פמצוה. נראה כי לכך התכוון גם תוספות הראש¹⁰ שאמר "המצוה ועושה הוא עושה רצון קונו, אבל מי שאינו מצווה ועושה, לא שייך לומר ביה עושה רצון קונו, שהרי לא צוה לו כלום, ומכל מקום יש שכר". הרב איתם הנקין הי"ד¹¹ מתייחס למרכיב הראשון שבשכר על עצם קיום המצווה ואומר "מי שמקיים את המצוה אף על פי שאינו מצוה עליה, אמנם הוא לא מקבל את השכר המגיע לאדם על עצם קיום המצוה, אך מכל מקום הוא מרוויח את התועלת היוצאת לאדם ממצוה זו – והיא ההשפעה הטובה שיש למצוות על האדם, שהרי אחת התוצאות הגדולות של המצוות הן צירוף וזיכור האדם". שני הסברים אלה של הרב סתיו והרב איתם הנקין מתייחסים לשכר וכפי שכבר ראינו זה אינו הנושא של תאוריית הSDT.

המהר"ל אומר¹² "גוי שעושה מצוה, אין ספק שאינו חשוב כל כך כמו שהוא הישראלי, כי המצוה לישראל שייכת יותר, שהרי מצווים עליו כי הם מוכנים¹³ יותר למצוה. אבל מי שאינו מצוה ועושה, מפני שאינו מצוה ועושה, אינו מוכן כל כך למצוה, ואינו כל כך כמו המצווה ועושה" (אגדות קידושין שם). מוסיף המהר"ל "והוא יותר מעלה ויותר מדרגה, כאשר המצוה מצד השם יתברך שהוא העלה, ואלו המצוה שאינו מצוה והאדם עושה מעצמו זה מצד האדם דבר זה אינו כל כך במדרגה וזה ידוע". דהיינו המהר"ל טוען כי מי שעושה בגלל ציווי אלוקי נמצא במעלה ובמדרגה גבוהה יותר ממי שאינו מצוה וזה ידוע, אבל הוא לא מנמק את קביעתו זו. המהר"ל מדבר כאן על שלושה מושגים: חשוב מעלה ומדרגה לא ברור אם מדובר כאן על שכר (ואז אין סתירה לתאוריית הSDT) או על דבר אחר.

הרמב"ם¹⁴ -שלא הכיר כמובן את הטרמינולוגיה בת זמננו-דן במפורש בשאלה מה עדיף קיום מצוות מתוך מוטיבציה פנימית -אדם כזה מכונה המעולה- " הרי הוא נמשך במעשהו אחר מה שיעירוהו אליו תאנתו ותכונתו, ויעשה הטובות והוא מתאנה ומשתוקק להן", או אדם המקיים מצוות בניגוד

⁸ רבי נסים בן ר' ראובן גירונדי (1315 בערך - ט' שבט ה'קל"ו, 1 בינואר 1376), מן הראשונים. המקובל מבין פרשני הרי"ף ומגדולי פרשני התלמוד. המקור הוא בדרשותיו דרוש חמישי, נוסח ב.

⁹ <https://www.etzion.org.il/he/%D7%92%D7%93%D7%95%D7%9C-%D7%94%D7%9E%D7%A6%D7%95%D7%95%D7%94-%D7%95%D7%A2%D7%95%D7%A9%D7%94>

¹⁰ תוספות הרא"ש - קידושין, באתר HebrewBooks

¹¹ איתם הנקין, חשיבותו של מי שאינו מצווה ועושה, באתר "אסיף", תשס"ז

¹² מהר"ל חידושי אגדות מסכת קידושין דף לא ע"א

¹³ הרב שלמה אבינר מסביר (מוכנים=שייכים, מתאימים)

¹⁴ בפרק השני מתוך שמונה פרקים

לנטייתו הטבעית שלו הוא קורא - המושל בנפשו-המקיים את המעשה כי הוא מצווה, דהיינו עקב מוטיבציה חיצונית. הרמב"ם מציג **סתירה לכאורה** בין הדעה הרואה את המושל בנפשו עדיף - כמו שאמרו "לפום צערא אגרא", לבין הדעה שהמעולה עדיף כמובא דברי שלמה המלך בספר משלי על המעולה¹⁵ "שְׁמַחָה לְצַדִּיק עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט, וּמַחְתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן".

מסביר הרמב"ם כי אין כאן סתירה כלל, להשקפתו: יש מצוות שכליות אלו הן מצוות שההיגיון והמוסר מחייבים אותן גם לולא נצטוונו בהם הרמב"ם מביא דוגמאות רבות "כְּשִׁפְכוֹת דָּמִים, וּגְנֵבָה, וְגִזְלֵי, וְהוֹנָאָה, וְהִזְקֵי לְמִי שֶׁלֹּא הָרַע, וְגַמְלָה רַע לְמִיטִיב, וְזִלְזוּל הוֹרִים, וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלֶּה. וְהֵן הַמְצֻוֹת אֲשֶׁר יֵאמְרוּ עֲלֵיהֶן הַחֲכָמִים עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם: "דְּבָרִים שְׂאֵלְמִלִּי לֹא נִכְתְּבוּ רְאוּיִים הֵיוּ לְכַתְּבָן" (יומא ז ע"ב). כל המצוות האלה עדיף שיעשו מתוך מוטיבציה פנימית. נטית הלב צריכה להיות לקיים את המצוות האלה, ומי שמקיימם לא מתוך נטית ליבו אלא בשל ציווי חיצוני, אותו מגנה הרמב"ם באומרו "הַנְּפֹשׁ אֲשֶׁר תִּתְּאוּהָ לְדַבֵּר מִמֶּה וְתִשְׁתַּוְּקֶה אֵלָיו - הִיא נְפֹשׁ חֲסֵרָה, וְכִי הַנְּפֹשׁ הַמְּעַלָּה לֹא תִתְּאוּהָ לְדַבֵּר מֵאֵלֶּה הַרְעוֹת כָּלֵל, וְלֹא תִצְטַעַר בְּהַמְנַעָה מִהֶן".

לעומתן יש מצוות אחרות שמקיימים אותן רק בגלל הציווי האלוקי, ובלשון הרמב"ם "שֶׁהַמוֹשֵׁל בְּנַפְשׁוֹ מִמֶּה יוֹתֵר טוֹב וְשָׂכָרוֹ יוֹתֵר גָּדוֹל - הֵן הַמְצֻוֹת הַשְּׂמַעִיּוֹת, וְזֶה נִכּוֹן, כִּי אֵלְמֵלֶּא הַתּוֹרָה לֹא הֵיוּ רְעוֹת כָּלֵל, וְלִפְיָךְ אֶמְרוּ שְׂצָרִיךְ הָאָדָם לְהֵנִיחַ נַפְשׁוֹ עַל אֶהֱבָתָם, וְלֹא יֵשִׁים מוֹנְעוֹ מִמֶּה אֲלֵא הַתּוֹרָה". מצוות שמעיות יש לקיים מתוך הכרה בחשיבותן, ויש להן חשיבות רק מסיבה אחת ויחידה - כי כך ציווה הקב"ה, וזו כמובן מוטיבציה חיצונית. הרמב"ם מסיים את דבריו בעניין באומרו "וְזֶה חִידוּשׁ נִפְלָא, וְהַשְּׁלֵמָה מִפְּלֵאָה בֵּין שְׁנֵי הַמְּאָמְרִים, וְלִשׁוֹן שְׁנֵי הַמְּאָמְרִים מוֹרָה עַל אֲמִיתָתָהּ שֶׁבִיאֵרנוּהָ".

למעשה הרמב"ם חולק על חלק מהמפרשים שהובאו לעיל ודבריו נמצאים בהתאמה מלאה לתאוריית הSDT שיכולה להיות מיוחסת ורלוונטית למה שאנו נכנה מצוות שכליות, אך אינה רלוונטית כלל למצב של מצוות שמעיות.

גם הרב שג"ר זצ"ל מתייחס להבדל הגדול שבין המצווה ועושה למי שאינו מצווה ועושה¹⁶. לדבריו "חסרונה של החירות הוא בסובייקטיביות שלה, בהיותה אפשרית המציאות". אמירה זו מתייחסת כמובן למי שפועל מתוך מוטיבציה פנימית ויש לו את החירות לבחור. בעוד ש"גדולתו של המצווה היא דווקא בדאגה ובצער, המנציחים את השניות והפער שבין היכולת האנושית המוגבלת למוחלטות של הציווי". כאן מדובר על מי שמצווה, דהיינו שפועל ממוטיבציה חיצונית. בהמשך אומר הרב שג"ר "השניות בה אנו חיים אינה מאפשרת לתפוס את הרצון החופשי כיוצר את עצמו במנותק מכל הקשר ומסגרת חיצונית, החירות תמיד תיחוה במבט מבחוץ כתגובה למערכות הסיבתיות בהם אנו חיים... במצב כזה מתעורר הצורך להצדיק את שאינו ניתן להצדקה, להפוך את החיצוני לפנימי ע"י אפולוגטיקה המתכחשת לשניות...". הרב שג"ר מתנגד למהלך נפשי זה ואומר "דרך לחירות אינה בהתעלמות מהשניות אלא בקבלתה, כפי שמלמדים בעלי התוספות, כיוון שמתח שהוא אחד עם עצמו מפסיק להיות מתח. השניות מחייבת את הכפייה והחיצוניות של ההתגלות¹⁷, אבל אותה עצמה מקבל האדם בבחירה".

דבריו אלה של הרב שג"ר מתאימים להגותו הפוסט מודרנית, הוא לא הכיר את תאוריית הSDT, אבל עצם דבריו - בהקשר הדתי לפחות - מערערים את עצם ההבחנה בין מוטיבציה פנימית לחיצונית על פי התיאוריה. לדעתו כאשר האדם הדתי מקבל עליו מרצונו ובחירתו את חובת ההיענות לציווי האלוקי, הרי שהוא עושה זאת ממה שהתיאוריה תגדיר כמוטיבציה חיצונית, בעוד שהוא עצמו רואה זאת כמוטיבציה פנימית, כיון שזו בחירתו של האדם המאמין.

¹⁵ משלי כא, טו

¹⁶ פנים בפנים (תשס"ז) מתורתיו של הרב שג"ר לחג השבועות תשס"ז. נדלה מאתר ישיבת שיח בכתובת <https://siach.org.il/%D7%A4%D7%A0%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%A4%D7%A0%D7%99%D7%9D/>

¹⁷ הוא מתייחס להתגלות במעמד הר סיני

מהלכו של הרב שגר מוביל אותנו לדבריו של הרב אליקים קרומביין¹⁸. הוא מדבר על גדולי ישראל שהקימו מפעלים גדולים וחשובים ומביא דוגמא של הבעל שם טוב שהקים את תנועת החסידות. כמובן שאפשר להוסיף דוגמאות רבות מאד לאנשים שעשו מעשים גדולים טובים וחשובים מבלי שצוו בכך יותר מכל אדם אחר. הוא נותן תשובה מרתקת והנה קטע מדבריו "שתי דרכים ישנן לקיום מצווה שאין אנו חייבים בה. אפשר לקיימה כ'אינו מצווה', בלי דאגות ובל' ייסורים. אנו מונעים ע"י התחושה ש'כמה טוב יהיה אם נצליח בפעולה זו, אבל אם לא - אין הפסד, כי הרי לא התחייבנו בכך'. אבל אפשר גם להתרומם לדרגת 'מצווה ועושה', כתודעה מתמדת, ולא כחוויה המוגבלת לקיום הדרישות ההלכתיות המינימליות. אדם בעל תודעה זו - כל חייו הם חיפוש אחרי הציווי, אש סיני מאירה לו מתוך כל מצב שבו הוא נמצא. מעשי הגדולים היו גדולים משום שלדידם לא היה מהם מנוס. המציאות דרשה, צעקה לתיקון, ומשהכירו ב'יכולתם להיענות לאתגר, הבינו שהצו הא-לקי מ'חייב אותם בכך. בכוח רצונם עיטרו את מפעלם בכתר 'מצווה ועושה'. הוא מביא גם דוגמאות ששייכות לציבור גדול כמו למשל של ציבור הנשים שמלכתחילה לא היו חייבות בתקיעת שופר, או בספירת העומר אך מאחר ונתאמצו במצוות אלו "עלינו לאמץ את תפישת המגן אברהם באשר לנשים המקיימות את מצוות ספירת העומר - "וכבר שוויה עלייהו וכו' (סימן תפ"ט סק"א).

דברים אלה מחזירים אותנו לתיאורית הSDT.

תיאורית הSDT מכירה באפשרות מורכבת יותר לפיה ניתן לתאר רצף של מוטיבציות חיצוניות, החל מזו הנעשית כציות לכורח או אילוץ: "אני עושה זאת כדי שיהא לי מקום עבודה/משכורת" ועד פעולה שמתחילה ממקור חיצוני היוצר את המניע אבל המבצע מפנים את המניע הזה מזדהה אתו הזדהות אישית וערכית ומבצע את הפעולה בהכוונה עצמית שלו. כל זה מתרחש באמצעות הפנמה ואינטגרציה. אלו הם תהליכים שבאמצעותם מתחזקת הכוונה העצמית של התנהגויות המבוססות על מוטיבציה חיצונית. הפנמה היא תהליך של קליטת ערך, אינטגרציה היא מעיין תהליך "אימוץ" שבאמצעותו יחידים הופכים את הערך לחלק מהם כך שינבע מתחושת העצמי שלהם. ככל שהאדם מפנים יותר את הסיבות לפעולה מסוימת ומטמיע אותן אל תוך העצמי, כך הפעולות שהוא מבצע מתוך מוטיבציה חיצונית נעשות מתוך הכוונה עצמית גוברת.

לדעתי הרב קרומביין מדבר על תנועת נפש הפוכה לגישת תאורית הSDT בנוגע לרצף המוטיבציות. התאוריה מדברת על מהלך שתחילתו במוטיבציה חיצונית וסופו במוטיבציה הבאה ממקום מאד פנימי. הרב קרומביין מדבר על אנשים שחייבו את עצמם ופעלו מתוך מוטיבציה פנימית עמוקה מאד, הם הרגישו שזה מה שהם צריכים לעשות. הם הפנימו את חשיבות בנושא ובתהליך של אינטגרציה שכיוונו הפוך למתואר בתיאורית הSDT הם אימצו את הערך הזה אל ליבם ממש כאילו הם עצמם צוו בו מלכתחילה. בכך הפכו הם להיות בבחינת מצווה ועושה ונתקיים בהם הכלל "גדול המצווה ועושה" (יותר) ממי שאינו מצווה ועושה".

¹⁸ בעניין מצווה ועושה הרב אליקים קרומביין <http://www.daat.ac.il/chazal/maamar.asp?id=19>